

Riktlinjer för behandling av personuppgifter i forskningsprojekt och examens- och studentarbeten

Riktlinjerna har fastställts av fakultetsnämnden 2020-12-02 och träder i kraft samma dag

Dnr HS 2020/1039

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Definitioner	2
3	Behandling av personuppgifter i forskningsprojekt	3
4	Behandling av personuppgifter i examens- och studentarbeten	4
5	Ikraftträdande	5

1 Inledning

Den allmänna dataskyddsförordningen (dataskyddsförordningen, eller GDPR) ska skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt rätten till skydd av personuppgifter. I forskningssammanhang, där behandling av personuppgifter ofta ingår, kompletteras dataskyddsförordningen även av annan svensk lagstiftning, däribland lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor, offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), lagen (2013:794) om vissa register för forskning om vad arv och miljö betyder för människors hälsa, samt lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Observera även att offentlighetsprincipens regler beträffande utlämnande av allmänna handlingar samt arkivlagen (1990:782) och Riksarkivets föreskrifter om bevarande och gallring även i fortsättningen måste följas.

Högskolan i Skövde (Högskolan) är personuppgiftsansvarig för alla personuppgiftsbehandlingar som utförs inom forskningsprojekt samt examens- och studentarbeten. Det finns redan generella *Riktlinjer för behandling av personuppgifter vid Högskolan i Skövde*, som förklarar hur dataskyddsförordningen påverkar arbete med personuppgifter. Detta dokument kompletterar de generella riktlinjerna med mer specifika riktlinjer för behandling av personuppgifter i forskningsprojekt och examens- och studentarbeten. För en mer generell översikt över hur exempelvis hantering av personuppgifter vid Högskolan bör ske, eller vilket ansvar individer som hanterar personuppgifter har, hänvisas till de generella riktlinjerna.

Lämpliga skyddsåtgärder ska alltid tillämpas på all behandling av personuppgifter inom forskningsprojekt och examens- och studentarbeten vid Högskolan. Särskilt principen om uppgiftsminimering ska iakttas, dvs. att personuppgifterna ”ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas” (dataskyddsförordningen, artikel 5 c).

2 Definitioner

Personuppgifter definieras i dataskyddsförordningen (artikel 4) som ”varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person..., varvid en identifierbar fysisk person är en person som direkt eller indirekt kan identifieras särskilt med hänvisning till en identifierare som ett namn, ett identifikationsnummer, en lokaliseringssuppgift eller onlineidentifikatorer eller en eller flera faktorer som är specifika för den fysiska personens fysiska, fysiologiska, genetiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet”. Exempel på personuppgifter kan vara personnummer, namn, postadress, e-postadress och användarnamn i sociala medier.

Känsliga personuppgifter definieras i dataskyddsförordningen (artikel 9) som alla personuppgifter som ”avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning”.

Behandling av personuppgifter definieras i dataskyddsförordningen (artikel 4) som ”en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller ej, såsom insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring”.

Pseudonymisering definieras i dataskyddsförordningen (artikel 4) som ”behandling av personuppgifter på ett sätt som innebär att personuppgifterna inte längre kan tillskrivas en specifik registrerad utan att kompletterande uppgifter används, under förutsättning att dessa kompletterande uppgifter förvaras separat och är föremål för tekniska och organisatoriska åtgärder som säkerställer att personuppgifterna inte tillskrivs en identifierad eller identifierbar fysisk person”.

Anonymisering definieras i ISO/IEC 29100:2020 (2:a kap) som en process genom vilken personlig identifierbar information görs otillgänglig på ett sådant sätt att en fysisk person inte längre kan identifieras direkt eller indirekt, antingen av den personuppgiftsansvariga eller någon annan. För att anonymisering ska ske måste processen vara oåterkallelig och innebära att det är i princip omöjligt att identifiera personen. Notera att dataskyddsförordningen upphör att gälla för anonymiserade data, då dessa inte längre kan kopplas till en specifik fysisk person.

Forskningsprojekt definieras här som all forskning som bedrivs vid Högskolan, i enlighet med definitionen i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (2§) av begreppet *forskning*: ”vetenskapligt experimentellt eller teoretiskt arbete eller vetenskapliga studier genom observation, om arbetet eller studierna görs för att hämta in ny kunskap, och utvecklingsarbete på vetenskaplig grund, dock inte sådant arbete eller sådana studier som utförs endast inom ramen för högskoleutbildning på grundnivå eller på avancerad nivå”.

3 Behandling av personuppgifter i forskningsprojekt

För all forskning som behandlar personuppgifter är det projektledarens ansvar att bedöma att den forskning som ska utföras är av allmänt intresse och att personuppgiftsbehandlingen är nödvändig. Projektledaren ska även säkerställa att inte fler personuppgifter än nödvändigt behandlas, samt att lämpliga skyddsåtgärder vidtas av samtliga forskningsprojektmedlemmar, i enlighet med dataskyddsförordningen. Vilka skyddsåtgärder som krävs varierar, beroende på vilka personuppgifter som behandlas.

Om det enbart rör sig om icke-känsliga personuppgifter, bör personuppgifterna vid behov pseudonymiseras, eller skyddas på ett likvärdigt sätt.

Personuppgifter kan även i vissa sammanhang anonymiseras, så att det inte finns någon möjlighet att återskapa en koppling mellan uppgifterna och den fysiska personen. I ett sådant fall måste alla möjligheter till identifiering tas bort, så att uppgifterna inte längre går att koppla till en nu levande fysisk person. Kod- och

krypteringsnycklar måste förstöras även hos primärforskaren och bakvägsidentifiering ska då inte vara möjlig.

Om ett forskningsprojekt behandlar känsliga personuppgifter måste projektet först godkännas av Etikprövningsmyndigheten efter en formell ansökan, i enlighet med lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (3§).

Det kan ofta även vara nödvändigt att inhämta personligt samtycke från alla forskningspersoner. Där så görs krävs även att forskningspersonerna informeras om personuppgiftsbehandlingen i enlighet med dataskyddsförordningen. Detta innebär bl.a. att de bör få information om:

- Identitet och kontaktuppgifter till Högskolan
- Kontaktuppgifter till dataskyddsombudet
- Ändamålet med personuppgiftsbehandlingen
- Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen
- Vem/vilka eventuella mottagare som kommer att ta del av uppgifterna
- Eventuell överföring till länder utanför EU/EES och information om skyddsnivån hos mottagaren
- Period som uppgifterna kommer lagras eller kriterier för att fastställa perioden
- Rätt att inge klagomål till tillsynsmyndighet
- De registrerades rättigheter

Rent praktiskt måste all behandling av personuppgifter ske på ett säkert sätt, vilket medför att projektledare/de som behandlar personuppgifterna inom ett forskningsprojekt måste tänka på t.ex. var informationen lagras, att lösenordsskydda eller krypteringsskydda känsliga personuppgifter, att förvara känslig information inlåst i säkerhetsskåp, att hantera portabel utrustning och mobila enheter med extra vaksamhet, samt att alltid låsa skärmen då man lämnar datorn.

Innan data från forskningsprojekt delas med andra, så bör dessa om möjligt anonymiseras. Om data innehåller personuppgifter (dvs. inte anonymiseras) bör projektledaren diskutera ärendet med Högskolans dataskyddsgrupp innan delning av data sker.

4 Behandling av personuppgifter i examens- och studentarbeten

Trots att examens- och studentarbeten på grundnivå och avancerad nivå undantas från krav på etikprövning enligt lagen om etikprövning av forskning som avser människor (2§) gäller inte liknande undantag från de krav som ställs i dataskyddsförordningen. All personuppgiftsbehandling, oavsett om den sker som en del av forskningsprojekt eller som en del av examens- eller studentarbeten, måste således följa dataskyddsförordningens föreskrifter gällande behandling av personuppgifter.

Av ovanstående anledning gäller samma rutiner och förhållningssätt för behandling av personuppgifter i examens- och studentarbeten som de som gäller för behandling av

personuppgifter i forskningsprojekt. Detta är beskrivet i avsnittet ovan, med några mindre förändringar i de praktiska tillämpningarna, vilka beskrivs nedan.

Principen om uppgiftsminimering är en central princip, som ofta kan tillämpas i högre grad på examens- och studentarbeten än på forskningsprojekt. Det är därmed viktigt att säkerställa att de personuppgifter som samlas in eller behandlas i ett examens- eller studentarbete endast utgörs av det *minsta nödvändiga* för genomförande av arbetet. Om det är möjligt att genomföra examens- eller studentarbetet med helt anonyma uppgifter är detta oftast att föredra. I annat fall bör pseudonymisering ske.

Studenter bör som regel inte behandla känsliga personuppgifter under sin utbildning. Det kan dock finnas undantagsfall där det kan vara tillåtet för studenter att behandla känsliga personuppgifter, som t.ex. under verksamhetsförlagd utbildning inom hälso- och sjukvården. I de fall där behandling av känsliga personuppgifter planeras, måste behandlingen alltid ske restriktivt och med höga krav på organisatoriska och tekniska säkerhetsåtgärder. Detta sker oftast inom ramen för ett forskningsprojekt med vanligt etikprövningsförfarande.

Det är i vanliga fall endast personligt samtycke som kan utgöra rättslig grund för studenters behandling av personuppgifter inom ramen för sin utbildning.

All hantering, säker förvaring, gallring, osv. av personuppgifter, samt var, när och hur personligt samtycke behöver ske för forskningspersoner, ska planeras i ett tidigt stadium, innan någon insamling eller behandling av personuppgifter sker. Handledare, examinator och/eller kursansvarig (t.ex. i fall av högskoleextern handledare/examinator) ansvarar för att studenten får tillgång till och information om gällande regelverk för behandling av personuppgifter (se även Högskolans *Riktlinjer för examensarbeten*, där rollbeskrivningar för bl.a. handledare och examinator ges). Planering av personuppgiftsbehandling i examens- eller studentarbeten måste därför ske i samråd med handledare, examinator och/eller kursansvarig med insikt i studentens arbete.

Utöver ovanstående ansvarar examinator även för att det inte råder några uppenbara brister i behandlingen av personuppgifter i examens- eller studentarbeten. Detta ansvar gäller dock enbart där sådana brister framgår av det *färdigställda* arbetet, och innebär inte något extra krav på examinator att behöva undersöka bakomliggande ”rådata”, där så inte anses brukligt och på förhand angivet.

Studenten ansvarar med andra ord själv för att den behandling av personuppgifter som sker i ett examens- eller studentarbete följer de riktlinjer och instruktioner som lämnas av Högskolan i enlighet med ovanstående. Där två eller fler studenter samarbetar i ett examens- eller studentarbete delar de gemensamt på ansvaret. Om en student uppsåtligen skulle bryta mot instruktionerna och detta skulle leda till straffavgifter eller andra påföljder för Högskolan, kan Högskolan i sin tur kräva studenten på ersättning.

5 Ikraftträdande

Dessa riktlinjer träder i kraft 2020-12-02.